

ACC. N:R **M. 10230** : 1-54.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ing. L. Nordgren
Härad: Onsjö Adress: Högsröd, Löberöd
Socken: H. allsröd Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1947 Född år 1882 i Långhult, Halla-

H. almtal

rödön.
s. 1-54.

LuF. 57.

ACC. N:R M. 10230 : /.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Aug. L. Nordgren

Härad: Önsjö

Adress: Hörselöd Löheröd

Socken: Hallaröd

Berättat av:

Uppteckningsår: 1947

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lu F 57

Allra först kommer denna gräsa om. Halmtak
(Bååstana) Halmtakets Underlag.

Med jag sett och upplevt, från
min barndomsbygd och Fädersbygd i
Långkult. Hallaröds socken. Angående bygg-
sättet, byggnadsstil, för underlaget till
Halmtak. Först vill jag nämna om de tak-
sam såkles på så kallad Ravel, ett rutat
underlag av grövre stänger och runda
länga träar, och stänger som de kallades
på vardagsmål. Dessa takkningsmetod var
ens artad i orterna runt omkring, ex. Sock-
varna. Färingöfta, Norta Rörum, Höör, Munkarp,
m. fl. Några delar från Hörselöd kommer att bli nämnda
i annat sammanhang.

Thalun Takets Underlag.

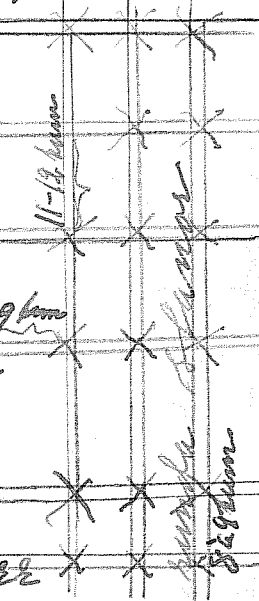
Dess egentliga namn i äldre tid var (Bååstacq).
 För att få en inblick i bååstacqets underlag
 skulle redovisningens egentligen från själva
 byggnadens grund, men kanske en liten del af
 gläns ställdes öfver utformning, inte skadar
 att påpeka, vid den skära ^{gläns} som utformades upp
 till lades ju bjälkarna, med en lejd-der-
 rampa, så ständes ju sparrarna ovanpå
 denna, vars så eller under ända fastsattes i
 så den med en bestant bränula. Upp till
 bildade sparrarnas överskjutande ändar
 ett litet ^{hock} burs, der rygg isom sedan lades
 längs åt ryggvinkeln, ännu sparrarnas
 öfver del sammanhålls med en stark bränula
 av ek. Vid underlagets liggande, när så kal-
 lad Ravel skulle läggas, så lades efter
 fastes den första isom ned till, vid sparrarnas

10-12 tum bred
 3 tum tjock

nedre ändan eller får, denna lades vägrätt
tvärs över sparrarna, en andra tredje och
följande såar lades på samma sätt, de grövre
ärrarna fastsattes i äldre tid, intill omkring 1830
hållet. Med träsnajlar senare med krumma-
smidda spik, så lades först ett underlag på
tvärsen av sparrarna, sedan lades ett lag
runda stänger lodrätt med i grän och upp
så att hela underlaget rubades in i rutlar
med en storlek av 9 till 12 tum, dessa rutler
hålls till sammans med bast av lindträd.

Allra överst i det kors som uppstår genom sparr
ändarnas förlänning lades en så länns rygg
ningen, tak åren. Krocken, det mesta byggdes
på med bast, ofta användes artbarkade linge
stagar, eller rangar av hassel bak eller ek,
och rundvirke vanligtvis. Takutspänget
konstruerades i äldre tid genom att binda

Skiss av
Täktavsl.



X bands
med bast
de två nedre

en eller två stänger tvärt eller längs sak-
stolens understa del~~er~~, sparrarnas fôr är
ställda på liden. dessa tvärestänger bands
fast på den understa delen av ändarna på stö-
raveln, sen kom den överskjutande delen
av halmen som utgjorde sakskägget
med en 12. turns utprägn.

Matriålet och dess Behandling.

För en annan halma än Rån halma kom i fråga
vid sakläggning, den så kallade Långhalman
skulle vara fin och vacker, den bräckades
ända till skolskiftet, i allmänhet märkt
med plöjel pläiet, Plåan, den halmen an-
sågs för att vara bäst och hållbarast det
vill säga att den halmen varade längst
som upplagt sak. Plåten ett utg. sam-
selskap, som använts i århundraden enligt
de äldre utdrag, i mitten av 1800 talst intill

X med ett utbördes anför
na 8 i 9 hvar.

1870-80 talst vandrade årligen Smålänning-
ar, som även från Skarsbyaden i Stora Skane
om höst och vinter. En stor del av den
slutliga befolkningen, vandrade årligen
ut på Skånska slättbyaden till årdar
och bänder, med plåten över nacken
eller under armen för att på detta sätt
bräcka bändernas säd, som har höst berät-
tes att på en så kallad Långloge vid Löbe-
röds Lörd kunde stå ända till 7 par Torche-
män o (torcha) bräcka, eller plåta på en
och samma gång. Plåten var ett redskap
der den del som hölls i handen kallades
för Haun och, under det den del som vän-
sade på halmen och slog sädeskorven
er dens arman, kallades för släppel.
Haun och hade en gränslängd på 4 em.
längden mättes upp till armbålen

^{nytt}
^{här} Slaspeken var av ungefär samma gränslök och
ofta hyllad och fin av något sådant träslag
avrundad, sk., eller vanlig bok, men ikländ
med grova järnbitar ute i den yttre än-
dan på slaspeken så att slagen skulle bli
härbara och kraftigare. Den ofta an-
vänder en själ väst så kallad väst pryld med
en grovare kläms på slag ändan, dessa båda
delar sammanknäts av en tre eller 4 dubbel
hilla av läder, denna hilla var ca fyra tum
lång och en o en halv tum bred, samt bands
med den dubbel vikta delen vid slaspeken
med ett ålskin, kunde en hilla av
ogrovt läder eller så kallad råhud an-
skaffas användas denna för ändå bättre.
I denna hilla borrades ett hål, varis ett
enbart derton hemmasmitt spik, (plåtspik)
av omkring en fjärdels pennas gränslök

Samt en länad an omkring 5 tum, upphä-
der tillan skulle löpa var spikat runt nedre
delen an desam ut var furk antit, samt
spikat, emellan spikhuvidet och tillan
sålil som under desam ma var laderkil-
lor anbragda. När så (pläilaspiged) sloas
genom häkt i tillan och in i thaanndelen
övre del, som omkring en var virad med
stälblad eller förskild med en järnhylsa
på en två till tumms länad, för att inte
denne vid bröskningen skulle spricka
sänder. Jag har i min ungdom bröskat
ut alla minst 1000 travar såd med pläil
var trav. om 24 (neger) kärvar, denna räkning gäller
Den räghalm som bröskades med pläil an-
sås för att vara bäst till kalu lak, all kalu
bröskades för detta bruk, en annan metod
användes visserligen, nämligen Daska

endast
10 års länad
andra länad
20 negor på
haren

Sådan som gick så till att en grövre stock
med två ben an brä vid ena ändan samt den
andra ändan stående på golvet, denna back
som den egentligen kallades hade en länad
av ett par eldar, ibland lades stocken ned
på själva bän golvet, då tog man en kärve
åt gången och slog sådeslapparna på stocken
så att rånen drogs av på golvet, den var
denna kär lätt att bräka. Men när det var
ett litet öfverens arbete att dräka så bräka-
de man hellre höll på en gång, det gick
mycket fortare. Jag vet aldrig ett axon
hörs av någon kärva, jag har aldrig hört
kallas derom, eller sett någon enda hade
använda den metoden? Omkring Sökel-
skiftet var ju olika konstruktationer av
så kallade Lång bakus bräken i verksam-
het, till att börja med användes de vanligaste.

stift träskverkten, på en del av dem var
den översta delen broen till ett gälla upp
var den inte det så skrivas alla stift
som satt snarlin, bort, som delades kärvar-
na så lag man så mycket man kunde hålla
med båda händerna och lät först tappen
på det man håll på över Cylindern på en
rågen traskades en, sedan vändes roten till
Det gick i regel ganska undan, så var det en
liten halms trask då kunde två stycken hålla
på, en fly fram för jemt, en annan laga
om ett råg halmen efter hand som den traskas
äter en annan band ihop klipporna.

Ett annat träskverk var ser (userna) kär-
varna lades på tvären, i detta var ett så
kallad slavarverk der gick halmen hol
i ena man, så man stod då framför verket
och lag ett halmen och bundade den i klippor

Sedan halmen var bräskad, och bräsknings
säsongen för vintern var över, var det till
att förbereda sig på att göra Långhalm
(kåra) kåra, vilket skedde på följande
sätt, allra först skulle ju en bräskad halm
reka fram och fjäslas bort ut i en stappe
på backen, i ett dertill av gammalt enkam
anordnat hål, denna halmreka tillverkades
av en sluslång brävit av bok eller ekträ, samt
med en ungefärlig bredd på 4 tum, samt fjöck
lek på 2 tum, i denna del stammet till
halmrekan korrades hål med ett avstånd av
2 tum i dessa hål sattes pinnar i vajruett
parnade samt med en längd av 10-12 tum
dessa pinnar stod lodrätt upp, så hade man
ett ristau, eller vridlö, som togs av en hal
större trä, detta ställdes i närheten av en
vägg eller nära löspålken, som var det

lin att börja o roba Långhalan, då togs en bra
viska sträckt rån halan (runhalan) med båda
händerna samt med stöd av underarmen
och vika liest, dras man halan upp robad
gångr i ena hanna halan roba först loppet
sedan roten på halan, tills att all löshalvan
blir robad i strån, så fort gick det, tills det blev en
kärve (käre) eller en klippa Lång halan. Dessa klippor
pundades ena stället lika stora och vände omkring
4 & 5 kg stycket, antur ett $\frac{1}{2}$ pund. Ett pund efter
gammal vikt belöpte sig på 20 skålpund mot-
svarande 8,515 kg. man för fjärrhötens skull räknas
ett pund i 8,5 kg. Klippornas storlek och vikt
berodde mycket på halans reuket som dessa
gjordes utav. Lång halans kärn bands tillsammans
sluttes sedan mot golvet eller loppbalken för att
den skulle bli jämn i roten, som togs en skarp
ytta i. huggas alla överflödiga strån

utan rotändan, så stöttes den ännu mera
så den blev riktig jämn och fin så den
stod helt för sig själv om den ställdes på
långt avstånd. Sedan jag redan annämt afordes
Långhalmens färdig. När bräskningen för
äret var slut, så om vintern eller fram
på våren, innan det blev för bräsk om, så
stälde man sig till att göra Långhalmens
klar, så att det var färdigt till bräskningen.
Så en Långhalmens kärve eller (käre) var och
förblev inte något annat och hade inget
annat namn än (Långhalmens klippa) eller (käre).
Ja det kunde förstås vara att förbad halm
eller så kallat småhalm förskam, men detta
var vanligtvis en nödfalls åtgärd när inte
riktig Långhalm stod att uppbringa.
Ja det var rätt vanligt att man förbarade
halkhalm bunden i kärvar, var den bara

riktigt reutröskad var den inte så farlig
att köra, men var den inte det så ville gär-
na Öhman, (ohiss) gå på Långbåhus klipporna.
Men förmodligen så läcktes eller lades den hal-
men upp om sommaren som bröskats hästen
och vintern förut. Ja det som Långbåhus vass
eller rör så kunde det i enstaka fall hända
att något av dessa rör blandades med halmen
när det första laget togs skärgat lades, detta
gör att det skulle stå med röta längre, men
det var i regel endast på uthus detta använ-
des någon gång, det var egentligen ingen mycket
sällsynt. Den enda länga som jag kan min-
nas vara täckt med säu eller rör (vass) var
hos min morbror Stils Andersson i Långkult
det var en mindre uthuslänga som täcktes
med (vass) år 1894. Han i Rodde då med en
eka ut i (vassen) på Dagsörps sjö som

Sammanaren der span med en lre anhöga
donsamma, samt sandade upp den med en
grövre (triva) eller kratta, räpna, som det numera
benämnas för. Så band han versen i bunten
samt länke en del på skan, en del lags på släp
bragg upp på land der det gick ligan att farka
innan det kjordes hem, samt förvarades på
vägen i kist (galle).

Tak täckningen (obundet tak)
Obundet tak är en företeelse som inte var i
bruk i denna eller angränsande orter, skulle
möjligtvis förekomma att så kallad löshalm
användes så (fäddades) eller ordnades den till
med händerna allra först så att der blev
så kallad längd på halmen, sen kunde den
som en vädvals åtgärd liggas upp som
tak, men den behövs ändå på med vifor
och täckkäppar, samt räpades taket

med en riva, samt putsades till och renskars
som vanligt tak anmars här det inte gått
vid reghvåder, att läkts brast på suet,
eller kippiprån sakåsen och kerak, der de
varit bundna på her in endast varit en
säkerhets åtgärd, för att vara säkra på att
vid storm eller stark bläst, det kanske gam-
la taketaket, ej skulle resa sin väg, utan
bliva kvar på sin plats.

Bundet tak.

Denne taket och minns mestad är den vanliga
och mest före kommande, ~~denne~~ ^{denne} tak läkkes
som redan nämnts ända in på 1890 talet i
Skogsbyaden flerstädes på ravel, *vid an-
läggnin av ett gammalt tak revs all den
gamla takmen ner med början upptill
vid ryggningen, så fortsatte man hela
botten ner till, så övergickes hela underbjän
underlaget.

* men även läkkes och släms
omvändes

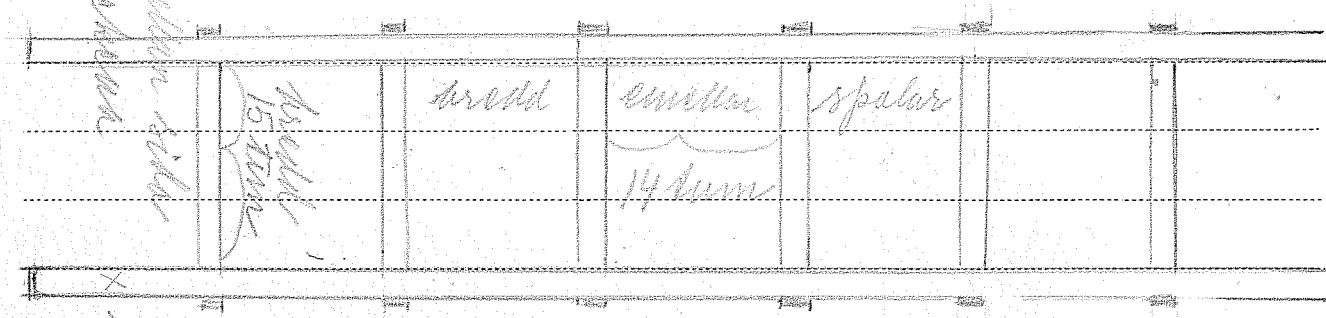
När detta var gjort gördes anstalter för det nya
takets uppläggande. Takstegen lades upp mot taket
vid den sida där det nya stödet stötte samman
med det gamla taket. Då sattes två stänger eller
lars mekar, eller två korta stegar, från Marken
upp mot vängaen under takskänget, så lades
bådan Tvärstien, med sina båda ändar på
det mot vängaen stända underlaget, lindas med
takskänget. Denna tvärstie var dubbel med
två stycken parallella tvärstänger, som höö ä
ellva alnars längd, med ett afstånd från var
andra omkring 18 tum, så var der tre eller
fyra tvärstänger av trä eller järn som sammanhöll
stegen. Så fästes ett rep vid var ända på stegen, den
andra ändan på repen bandes uppe i ryggvingen, så
lades repen i kors verelvis om tvärstängens ändar så att denna
och kunde inte släpa under arbetet. Då lades takskänget
med en heln alns utspräng med en fjärdels av 8 till 10 tum i ett samman-

Hän kunde skift sam bunds på med vidjor
och läcke kappan^(x) på den^(mäst) tjocksta ären eller
läkte sam där först vid mindre delen an^(x) (Täckeraesta)
sparrarna. Där, så fortsattes med täcku-
gen för han till hela stödet var upplagd.
Och han lade också upp en bredd på 10 alnar
åt gånghen det kallades för ett stii, och an-
sågs vara arbetad för dagen då två män
lade upp ett sådant för dagen, det gick man
inte mer än en man, förutom läckaren
på bakot på en gång. Denna man var så kallad
upparsare, han passade upp läckaren med
alla de materialer som behövdes. Han läcke
kappan och vidjor, så hjälpte han läckaren
med att binda bakot med vidjor, samt vid
upp flyttning av brädstöven och efter som
lades. En sådan bredd kallades
för stii. Takstegen i regel stegar sam

Käptes an någon kringkörande stjärngubbe
som vanligtvis kallades för stjärngubbe, de
flösta av dessa stjärngubbar var från Stora
skåns Erkelstunga och Årslunga
Lärkes hälsor med 12 plöster.

Dessa stögar var tillverkade av långa raka
granstänger stavar som de ofta kallades
med en $4\frac{1}{2}$ tum's bredd vid roten med en
långd vanligen emellan 8-18 alnar längre och
grönare stögar fick gerna beståas särskilt, dessa
granstänger klyvdes mitt i sär (i fur) för hand
i gamla tiden, numera såas de upp på
Erkelstun när de klyvs. Dess förinnan har
ras hål till spolarna på en räng innan de
klyvas, med ungefär 14 tum emellan spolar-
na stögar's bredd är 15 tum, spolarna
(stjärnspolarna) tillverkades av Ene (årslunga)
eller händerna i skogs bygden (jörde (till)).

Skiss an en takstige M 10230 18 a.



Stegens längd från 8 alnar till
18 å 22 aln efter beställning.

högst 15 rum
mellan rader
högst 14 rum

av H. S. S. S. S.
Högst 14 rum
1948. H. S. S. S.

Skriv endast på denna sida!

Tillverkade ofta sjöln sina stegar både till
sak och annars. Edes, vid tillverkning an-
vändes tycke till sådana stegar skulle klyn-
ningen om den skedd för hand, alltid börja
vid toppen och fortsätta mot roten.

Vid sak täckningen stöcks Långhalmens kärnan
upp till täckaren med en fjärra, som täck-
ningen fortsatt upp mot ryggen var
der ofta någon som tillfälligtvis laggade
upp halmsklipparna med en fjärra till som
som passade täckaren, denna kunde stå
halv vägs och ta emot dem och sedan i sin
tur lagra dem upp till täckaren.

Någon släpa användes inte för att rynga
halmen skulle upp. då bodagnades i släpa
en därtill konstruerad släpa med två träbyg-
lar, der halmen lades uti samt ett rep som
trädde igång på båda bygglarna samt släpades upp

På taket der säckaren var emot halmen, på denna släba var gjort två avrundade hack på dess undre sida som passade till stenens bredd, vilken släban läpte på. Tvärstien eller påkestien var gjord av ett par grövre träd med ankering 4 tum diameter samt en längd av en 10-11 alnar, dessa båda tränkade ett i början avstånd av omkring 18 tum, samt sammanhölls, en en fyra stycken trä eller järnspinnar, till halmsack användes inte annat än dubbel tvärstie, deremot till spåntak och även till andra tak har en vauha säckebam använts. Takets nedre del takskägget bands på andra taket norrifrån med en fjöcklek av sam sedan nämns med en 8-10 tum sedan då tredje taket (bandet) halmen lades lades tvärstien upp på taket, den dubbla takstegen hade många fördelar framför säckebam, och var också därför mest använd.

Ett stüt båg, var vanligt vis 10 alnar bredt
 det ansågs för normalt bredd. Vad nytt läskerstegen
 gör, är en fråga som knappast kan besvaras på
 annat vis, än att lake läskarna kan väl inte stå
 pritt i luften utan de får lov att ha något prak-
 tiskt följande att vara på då ett balmak skal
 läskas. Täckelisar, ja der till användes
 bastrarick, thumparick, järnfunder, ett
 rick det lades med en råmusmjöl. som Täckel-
 stegen och bammens ändar, så vid båda ändar
 på stegen, så lades ropen så de bildade en bams
 med slunga som stegen båda ändar, ropen
 var ju vanliga rop om omkring 1 barns diameter
 uppe vid lake även bands ropet i denna eller i någon
 lakt på ett sparrar par. drögen användt vid andra
 sidan på lake användes inte. Balmen som kom
 upp att täcka lake med, dessa klippor ställdes
 dels uppe på väita lag som skulle täckas

lake för bammens spår eller järnfunder
 både bammens

lake för bammens spår eller järnfunder
 både bammens

ropet är användning

Andra klippor hirades upp på lakebravarna eller
läktena som sårest skulles bäggas på, alla
skiften eller (läggan) lades efter rummätt
och haunnat och som det första laget se laka-
skäg god var lakt, som junnades det till lakt
hunden och laktet varan, man hade laktet
och hunden i stället för lakt. Det berodde nog
mest på laktaren som had vant sig, den som
kunde lakta både från Höger och vänster
rymde det sig bättre för. Han fjernade deri-
genom större delen när viist ackord gällde
men annars laktet från vänster it höger
vackert vis, var det en laktning av gammalt
så lakt man ju det gamla och så lakt, var det
ny laktning så lakt man gärna de yngre sidan
en först. När lakt laktaren laktet lake-
skäg, så står han ju på tvärlagen! Som ju
först är ommätt första halvtaget bindes

på andra läktet norrifrån, dessa läktet sitter
med 9 à 10 tumms avstånd från varandra de in-
rixa mellan 11 à 12 tum från varandra, läktets
höcklok omkring 8 à 9 tum, en van läkare ser
med detta mått, när lake halmen utjämnas på
läket, då ser han dess höcklok, det syns bättre
så läcke kapparna kommer på och banden kom-
mits med läcke vidjor; Vidbröken, ibland även
fåglarna, gräsparvar, & skator, brukade att
frösa lakeu hårdast som låg åt Söder, lakeu
i dorr fröstades merendels mindre och kunde
därför merendels låg gas kunnare.

Kägen förlängningar av sparrverket med till var
inte någon vaulig. förtärlse fast det kunde
föck slunga vid hult ägning av gamla lakeu
tak, till spån eller papptak, annars inte.
Dessa förlängningar eller skuldar, spikades
så på sparrans bida nere vid bän, der utspräng

Förläningarna för det nya taks skägg, förbereddes.
I de flesta fall, såsådes under taks skägg med
en eller flera bräder längs under löstrammar
lag skägg bräda (avsläp) betydde löstramma men
ett utslut som inte förkom i den eller de
backter som antas i denna upp teckning.
Träskäppar användes alltid, ända till omkring
skolskiftet, då metoden med täckebräd gub-
niserad, började att användas, men den gamla
metoden med täcke skäppar ansågs för att vara
bäst och höll barast, likaså hindning med
täckvidjor (täckje viära) Hasslekäppar, vilka
alltid var av detta brädeslag Hassel. dimension
var av en fingers grovlek. Ja i skogs bygden
växte, och växer än i dag Hasseln rätt allmänt
och såldes ofta från Skogsbygden ut till för
brukare på andra orter och betingade då på
1890 talet ett pris varirande emellan 45 öre till 1 kr

Pr 100 st, barken satt alltid på desamma, ej
heller på någonades klivet trä, såvida runna
hasselkåppar kunde erhållas. Dertill var dessa
kåppar bäst och det enda brädet, som efter
gläddes vid en hårtbar och tillförlitlig faktisk
ning. Täckvidjarna som användes till bak
i skogsbygden var alltid av Björk, dessa var
både stora starka och hållbara, och hade stort
färsprång framför pilvägar, dessa vägar skars
bäst och vintern samt kniddes, spessades, och
(vrees) vreds medan de var gröna, sedan kuntades
dessa i kuntar om 50 à 100 st i varje kunt, sedan
färsades dessa på något torrt ställe ett lyft (vind)
eller annan plats till de skulle användas då de
dessa för inman lades i blöt i vatten inman de
skulle användas till att binda täckskäpparna
med. Överallt där björke växer kunde täcke
vägar skäras, skogsbygden lider ej heller krist härpå.

Och det var också gamla och yngre av båda könen
som om vintrarna försökte sig på att tjäna en
extra slant genom att vrida säckbäggar och
skära säckskäppa. När jag var en 13-årig gammal
jag bodde då i Långhult, då på våren och för
sommaren skär jag 1200 st säckskäppar till en
härde Tholander Jansson, Skankhult Förlägs-
socken, denna hände lever ännu och är snart nog
90 år. Jag fick då 1 kr för en del 110 för en del för
100 st bögarna, varierade i pris mellan 25 öre
för 100 st längre tillbaka. Resten dessa för 18 öre 100 st
riskrastar bandes och sålles kompletta till åter-
försäljare för i bland 25 öre (baseren) 20 st.

Bindningarna var en vedja som sedan
avständet var alltid lika, vid västa band
eller låga så bandes i sicksack så inte bind-
ningen kom mitt för föregående utan vaxade
för varje låga, genom denna varieringen

Kom ju tåket dels att ligga starkare, vidare
blev det mera natten till för regn, samt låg
längre och säkrare. Jämvist var det mycket
noga med bindningen om tåket skulle lig-
ga länge o hålla hållt som det kotte. Alla
först stacks tillingen må den spesse ännen
varier igenom halven o anstian på
läitet. Må den högre näven, så den
även må vänstra näven övanifrån
läitet o så fatt i toppen av vigra ännen
o gjorde även äla på den, så brödde
även där spesse ännen av vigra igenom
äla o så droo även så hårt äd som haan
kaune sien snoddos vedjan övante så dar
blaj även knuda, sien hållt de, naier ännen
på vigren blaj inastocken nne tärke
kåppen (Långden på deka kåppar varierade
någon 3-6 alnar (Tärkekåppar)

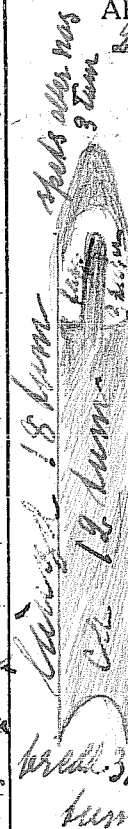
Täckeskäpparna var spetsade i den grövre ändan med tre snitt var vid samt två tum upp från käppens ända, denna grövre ända stackes vid täckning i föregående käpps sista band vidare skulle vart låga bindas med täckeskäppen rakt över för underliggande läkts såvida inte läket skulle glida eller förstjutas sig. Annorlunda förhåll det sig med de så kallade raula bärgen der ligger inte halmen så lätt, utan ligger mera säkert.

Täckkäppar och vindjor började att försvinna sedan omkring sekelskiptet och ersattes sedan helt och hållet med Galva uicerad täcksträd, men även denna alausperiod sjunker numera på de sista versen.

Halmtäckens dagar är numera helt förbi någon nytäckning med halmen förekommer sträng taget ej. Det redskap som användes

för bindning av Halmstapen (Bärsstapen) med
galvaniserad läckesbrän. Benämnes för
Skatta. Stapen skatta skyddet, som var
sin utseende och vidtäckande skiss.

Stapen gick i sammanhängande eller
fäst löpande sam. några knutar gjordes
ej, västen togs på ytterridan om 1/2 tum
Det kunde ej bli så exakt nog då nålen
högs genom taket från ytterridan. Så
den person som var vid insidan på taket
då skulle laga nålen och låta bräden ligga
runt över läktet underifrån samt laga nålen
och sticka den genom halsen om 3-6 tum
hålls om i stymast så att bräden
kom att få en bickelgång om läktet och
halsen ungefär så här ~~här~~
bräden blev aldrig i någon form
måta sig i hållbarhet mot vilja bindning och
läckesbrän.



dejt tak kappor och viåra de börde i hop, och
gav inte rum för någon annan bindning.

Någon annan metod för Halmtäckning än
den här vunn änder, med täckskäppa och
bindning med björkasviga, förkom inte
vare sig i Hallaröds eller angränsande socknar
ej heller förkom det att någon blötrade fast
halmen på taket vare sig med lera eller något
annat ämne. Tackskäppan jämnade ut halmen
på taket eller underlaget. Halmen jämnades
eller klappades uppåt med handen så att bandet
fick en bredd uppåt motsvarande avståndet
emellan. Takten eller raveln när taket lades på
räddes det blev en 11-12 tum, även täcksvigan
användes till att jämna till taket med, både vid
bindningen och vid takets nedskärande.
Halmen jämnades först ut sedan började
bindningen men under det man band så

gämnades även halmen till, vid användande
av täskerraga höll man alltid den på tvären
eller samma lämdriktning som lästena på in-
derlaget. Vid bindning av taket trycktes man
med knäet ned täskkåppan under det man
band; inget annat redskap försåms under
bindningen. De täskkåpparna spetsades
alltid i den fjärde änden, och stackes in
i sista bandet på följande sätt: Kåpp-
kågen särskilt först och för täskkåpparna
vid vingskogen eller gärdet gjordes i tre. Vinga-
skogen på en spigelpå en av den ingan, så högt
opp på spigeln som det underlaga fjöcklaget
på taket, sås lades in täskkåpparna i de
de stora ändarna i de vingskogen så täsk-
tes vart lade halva i de vingskogen.
Halmtaket gavlarna skyddades in med en bred
och kraftig vindskepp, stam sig emot väder och vind.

Bredden på ving skeerna var 10 tum samt spikades på gavel sparrans ytter sida något utsprängt vid gavlarna förskän ej, uppe vid nacken skars ving skeerna i kors ett lodrätt så de passade i varandra upp till, ett par spik eller en brädbit som fästes innantill uppe vid ryggen i en håll dessa vingskeer till samman. Nedtill rundades höken på undre kanten av dessa bräder på brädernas övre kant, från ryggen och ända nedtill, spikades ofta en bredd tumms tjock ribba om 3 tumms bredd, som skydd för halmsäckens gavlarna, något utsprängt vid gavlarna för halmsäck förskän ej i allmänhet.

Den tak täckare som var ensam om sitt yrke i Hallaröds socken under min ungdomstid, han gick under den vanliga benämning Täckare Magnusson eller Magnus täckare efternamnet var Olsson. Dessa täckare efterträdades av en

annan Halmtäckare vid namn Nils Dahlkvist
som var träskomakare om vintern och halm-
täckare om sommaren, denne täckare kom
inflyttande till Långhus i Hallaröds socken
omkring sekelskiftet, och kom så från Torrared
i Förlingstads socken der hans far även var
halmtäckare, Men den finaste och förnämste
halmtäckaren i Förlingstads socken var täckare
Danielson och hans son Alfred Danielsson
dessa gällde omkring 1890-1910. Om något dessförinnan
De redskap dessa täckare använde var temligen
lika med en alus längd, då den ofta användes
som måttsticka för uppmätning av stånd som
var upplagt, denna vruga, täckesvruga som den
kallades var ofta tillverkad av bokträ, med
en längd av en aln samt en bredd på $3\frac{1}{2}$ à 4 tum
samt längdrefflad under till med längsgående
skåror, Vidare hade denna vruga en fjöcklek

av $1\frac{1}{4}$ tum, ovan till var ett längre handtag
vid vrangens ena ända anbragt, bifäst en själva
vårt brädaren med en nått krökning på den
ända som fästades vid vrangen, vidare hade
detta redskap en mindre krok av järn fäst
på den främre ändans yttre sida. Denna krok
var till att hänga upp vrangen på ett läkt
eller dylikt då den inte användes, de under
linjande refflorna var på ett $\frac{1}{2}$ tums djup.
Långa ränselbjörnar av järn eller trä fästas
på detta redskap, men väl alundmätt på
båda över sida, nej vanligtvis användes vanlig
ströfskann av trä meribetels hamma & jord
som refflades först i träst med en grov såg,
på vars bågar spånen drogs över så lätt bälte
från o åter så der blev små sned ränder i dem
sedan smides spånen över i gamla tiden an
vändes utskutande smör (stegesitt) stekplatt.

Sen började man använda (Vårens smörja) Vårensmörja
så kröades rö saunastaten, samt lite granna
flis, denna, dessa båda sorter blandades till
saunans, och soptades genom en fin sopt
före användandet, på varje handdård såväl
som hos särskilda par och också i dessa dagar
ett sämskinn, der såväl kröddad sand, som
smör och smörja med, samt sämskinnens fäns
förvarade, samt ett lock svantill med lås in
rättning, en träpinne eller varelse liknande, samt
ett handtag, och på locket så man kunde
hålla denna sämskinn eller sämskinn med
sig vid bästa tillfälle alla när man skulle hägga
Så. Denna sämskinn eller trinn var så lång
så när ströspannen skulle saunas så lades
den med fräns ändan på trudds fräns kant sedan
lite man med kniven eller en bit av en järnstång
av en uppskuren hjulring, upp sanden på spånen

Varsefter denna dröas fram och åter över spånen
sitts lagom tjocklek av sand var nu ordstad
i denna, man kunde alltid hålla mycket vas-
sare med en sandad strykspån än de numera
använda smragel-spånnen, som gerna så
kallad slår den fina sagan av, Täcksvrån
gick gerna i arv så länge den varade, men det
hände ju att de gamla gick i sänder, och därför
nya gick anskaffas, ålder och tillverkare kan
jag inte i dag ange, men det är ju kanske inte
rent omöjligt ännu att spåra upp gamla redskap
efter någon gammal ännu levande jaktjåkare.
Täckkniven utgjordes i flesta fall av någon
gammal av hvalben ligg på 9 tumes längd.
Den formade hvalbens fjäde kårkarn^{lik} efter
sitt eget huvud, så att den blev säkert bra-
da, men även hvalsmidda knivar användes
dessa knivar var så smala 8-9 tum långa
2 tum breda

knarna som vanligt brätkniv, samt försedda
med brätkraft ofta av en rund gren som knivens
hånga var insatt i, så var den vidare rak
huggen i vinklet fram till där den skar bättre
än i vida brettar, samt i många händelser använd
som järnsmed i slutet av 1800 något lite
i början av 1900 var den vitt berömd och smeden
J. Dahlkvist Skatteröd V. Göinge Thors
Kristianstads län. Vidare hade vi en smed ungefär
samtidigt i Skerstorps ~~eller~~ Noma Rörums socken
som gick under namnet spira Halen. en
hantverkar i allt, som hade själv lärt sig så han
kunde göra vad han ville, han lagade blockar
stora och små, samt alla slags maskiner och
brätkor m.m. samt alla slags eggverk bygg till
verkade han, yxor knivar m.m.

Täckevargan användes vid nerskärning
av lakot, man rävsade först ner all lösa

skur
maskin
Skuren från taket med en rivare, sedan börja
nerskärningen av taket upptill, uppföränd
höger sida, skars under takbragan snett uppföränd
der åt vänster, så förflyttade man sig åt vän
ster i hela studds bredd, som sänktes på
brannan eller tvärlinjen så långt var så man
vände till att börja o skära der man slutat
föret, så började man vid höger sida
isom och fortsfor på samma sätt tills hela
Taket var nedskuret, under arbetet drys
des tjäckebragan hårt mot taket för att
nerskärningen skulle bli vackrare.

Tjäckebrädan eller skärbrädan hålles i sam
ma riktning som snitten, dessa skars un
der brädans nedre kant snett nedåt från
höger ner åt vänster. Efter nerskärning av
Taket kom tvären till taket så att den skars
ner efter snöre skulle händelvis någon

Ojämnhet uppstår så snart denna upp med
Läcksvoran, sedan ryggades baket, varefter
ryggstråna lades upp, där så detta var gjort
så blev sist så rävades baket helt nedått
så att lös halva kom bort och baket kom att
se fint och till talande ut. Fattningen på
klivan vid nersträckningen är med höllet från
den som handtaget slut med stöd mot botten
bladet med högra handens tumme.

Den höra eller vänkel täcktes på vanligt sätt
med den skinnad att baket lades tjockare
man slog i hop en enkel ställning av täcke
eller runda stänger som man höll sig på
medan man täckte en krak (krova) i själva
hörnan lades underlag så att den blev avrundad,
där genom att rot ändarna från alla sidor
samlades sig i mitten av hörnan blev ju
baket också tjockare härigenom

Ibland kallades en sådan utbyggnad på loket
säck med korn och rundad ^{hög}bergå, på ett
kornhus, samt försatt med ett fäster, då
kallades ett sådant för lokkupa (korymba)
eller bara (kyban) gluggen, var det deremot
på en stall eller uthuslänga kallades den
vanligt vis för Håmögja emedan man
brukade vätta hälsaren på gården, så var
der folk komma på gården som på en sär-
skild rämma en bräder, som räckte från mar-
ken upp på gällan genom denna hängja
en en person med ett särskilt redskap för-
des åt dessa bräder upp på gällan. der en
2-4 personer var och tog emot detta hälsare
emedan emedan den som körde var ästad och
hantade ett nytt lass. De som är förädda
med hälsare är en nyare datum och hälsare
sig i regel inte från 1800 talet men kallas

Ännu vanligt vis för hämsija, de högre uppe
belägna fjärran benämndes ofta för alung, var
der flera var det alungar. Att få sätt i en regubal
har under årens lopp många metoder provats, var
sakat av halva försöktes ju merendels att sätta med
halva, så började man försöka med bräder som
spikades samman så de passade i regubalen, som
kläddes eller spikades fjärrpapp, eller plåt i själva
sämnan. Vid täckning av hörnor eller vinklar,
var det naturligt nog man ofta, små korta provi-
soriska bannmar att stå på vid täckningen,
var det deremot papp eller annat täckningsmaterial
så användes ofta ett par kortare facklar
av olika längd som hängdes över ryggningsen
på taket medels ett par alusläng. Takets biter
som påspikats där äro ända än takstegen.
Tackvinkeln benämndes merendels för (krokan)
(smyan) (småtten). Efter sluttad täckning och

Neds. kärning av halmtak viltpas ryggingen
av betramma, då så kallad lör rån palm lades
längs åt hela ryggingen, den förut nerriena
gula halmen, som den var gulprå och inte ruttet
används för att vara bättre till rygga laged må
än subart ny palm, då ny palm plöj mera omkring
vid bläst och höll inte så håll eller låg så säkert
som gammal palm, till rygging lades på mitten
deras als fjöcket med palm, där den blev packad
tillrammen och rygga träna kom på så sjunk
den (i hock) de hade fjöcklagen, ännu inga de
1900 taled användes, rygga trä av ek, borrade
upp till med ett hål i varje der till var de något
helt spetsade i den ände ända de nedre ändarna
var ju grönare dess bättre, varje par rygga trä va
i hockbatt må sein trävärde) av ek som höll
den tillrammen, längs den på dessa rygga trä var
i regel två sluar, ryggingen lades jämn och

Utskär innan rygga träna lades, vid rygguingens påläggande gick man baklänges således först halmen som jämnades och putades till sedan lades två å tre par rygga trä, med omkring 15-18 tumms avstånd från trä till trä. Takryttare användes ej på senare delen av 1800 talet användes ofta gamla järnkärl till att sammanhålla rygga träen uppse. Sen försökte man sig på att sammanspika blader för att använda dessa i stället för rygga trä. Så kom ju hämsvådet i bruk, det var ju snyggare uttars, samt lättare att anskaffa. Hämsvådet fästades ibland ibland i undre kanten med längs löpande lätele som bands fast på insidan av taket med någon gråna skälbrän, eller veks i det översta laget lätele kända då här som för stärkning var bundet i det översta lätelet också och läng halmens sista eller översta lag veks upp över rygguingen. Ett rygga tak står sig

int. Längre det kan strängs taket inte skyddas
för regn och snö utan genom en bestant rygg-
ning. Denna fick verkas ant efter årens lopp
förnyas emellanåt då taket varade längre
och stod sig bättre. Det var någon dockning av
halvlek förkam ej i dessa orter. ej heller för-
sak har förkammit.

Allt tjäcka med ny halva utpå den gamla har-
fjörkammet men mest då i början av 1900 talet
och därefter. den nya halvan breddes ut sam-
vanligt men sedan syddes den vanligtvis på
med galvaniserad tråd och järnskottla, som
skars taket ned och ryggades som vanligt.

De flesta fall förkam ej något annat till
taksbåg än råghalva Långhalva.

Vissa extra anordningar för att komma upp
på taket användes ej därför skulle ju alltid tak-
stegen såväl som brandstake alltid vara lätt åtkomliga.

Här som sakstegen var det enda redskap som
dugde när man skulle upp på taket

Diverse Frågor

De försäkringsbolagsfrågor som gällde i gammal
tid var många. Sålunda fick branden bär låga
försäkrings utom hus, eller tabbaks räkning.
Vidare fick man aldrig sitta med kypor på
papper eller dylikt som kunde gåra upp genom
skorstånen och på så sätt sätta igång
branderna. Inist släckare användes inte i
äldre tid, det är en förordning som påbjudits
av Brandstodsbolagen först nu under senare
år närmare bestämt mellan åren 1930-35. Den
strukturen är rätt så enkel, och tillverkades
av smederna hemma omkring av 5/8 rundjärn
sitt själva stannat som rustades för det mesta
ihop, dessa järn höjdes i vinkel med beräkning
att fyra så kallade ben kom att gå ner en 3 rum

i skorstenspipan, som påstades ett inodelaront
kapparnat på denna stamms som fick skorstens
pipans invändiga form och denna var antingen
eller fyrkant, så kom den att gå i höjd omkring
6-8 tum från skorstensens övre kant. Några
extra för stjärkvingar över dörrar eller fylligt
för att minska risk vid eldsvåda förskam
mj. Men väl reservutgångar men på grund av
att dessa användes sällan eller aldrig var det
i flesta fall dubbel dörrar, den innersta dörran
var ofta kappad i lag med väggarna, samt man
gick gärna ett stort skåp eller annan möbel
som skulle dölja utgången, utbröt till elds-
våda hade man vanligen inte stor nytta av
samma reservutgång. Enbart vassrör var ju
mindre eldfarliga än trä, men användes dock
inte nämnvärt till täckning av tak, ja massa
är det var grän ansågs för att skydda taket för

Både eld och regn, vidare tog inte stormen och
bläst så hårt i det samma. Men sparvar och
skatar hade ofta svårt för att hålla sig borta
derifrån och ville gärna sprätta ur massan
från taket, något skydd mot bläcknedslog ansågs
inte massan utgöra, det var då större förtro-
lle till tak läken i detta fall, man anskådade
ockrä denna på ett särskilt sätt och aktade
den på alla vis, den ansågs även medföra lycka
i det hem där den brändes, därför planterades den
ofta på halmtak, och användades på allt sätt, män-
na satte en viss stolt bet eller ära uti att ha Takläk
på taket. Massan fick i de flesta fall gärna växa
på taket, läken räddades aldrig, sen de en gång var
bäckta, det senaste var att ryggning var ordent-
lig, samt att det var säkert bundet. Ett halmtak
som var väl lagt skulle legga en fjungon
bretti är på de sidor som inte vände mot korn

Storrsidan deremot kunde ligga en del var lite
långt både i furtis och furtis Ar, det som
skadade saken mest, var ju svåra stormar
fåglar, gräspårer o skakar, de var såligt hålla
som takgäster, även der som var duvar höll
inte halmen så länge der de dagligen i flock
satt och ideligen quod på taket, de var inte deri
riktigt väl omsatta på taket. Skulle ett
halmtak repareras reorätt så det skulle hålla
bätt för regn, så fick man der som var hål
göra detta riktigt rent i kanten, sen sän-
ken lång halmen var det ett större hål täcktes
och bandes lav för lav som bandes med kapp
och några, så jämnades det nya lundt väl
sin in under det gamla så att så kallad regn
fall kom med den utlagda halmen, sen skars
det utlagda ned i jämn höjd med det gamla
synad. Firs kom även, men ansågs knappast så

Tillförlitligt som bindning med käppar och vigor
I hållbarhet så stod halmtaken sig mot spåttak
likaså var halmtaken varma om vintern och
svala om sommaren, det är till stor del elfaran
och de högre brandstadspremierna, som haft
inverkan på halmtakens försvinnande, även
attriålet är mera överskaffligt, som tålar
och täckskäppar. Vidare är ju tegel och eternit
längre bättre, hållbarare och brandfriare än tålar
i äldre tid täcktes alla hus med tålar, numera
försvinner halmtaken för varje år som går
Halmtaken förskammade mer ju ännu i våra
byar der på landet fastän sparsamt. Någon
hög täckning av tålar hör till sällsynt heter-
da om det skulle ens kunna förskamma
Redan i början av 1200 talet började ju pappstaken
allt mer undan för undan i en hundraårs tid
eller något mera tränga undan halmtaken

Men papp-taken fick inte vara ensamma om
ärän ett sammanbra Marknaden för redan omkring
1915 började man tillverka de Cement-takpattor
att tillverkas på Thors Cementgjuteri an Jönköping
som driver Cementtillverkningen än i dag, deran
vittnar ett tak i Thorsröds backen upplagt till
en Lauri Nils Olsson år 1919 plattornas utlagda
med detta årtal synligt och ligger lika bra än
i dag som är. Men så kom ju efteråt
för att i sin tur konkurrera ut de andra tak-
materialerna, den och tegelplattor är numera
det enda taktäckningens material som numera
kommer till användning vid utfästning
av gamla eller nya hus. Någon övergång till
Halmtak för kommer nog ej, det har jag ej varit
sig sett eller hört. För 40 år sedan eller i början
av 1900-talet var nog minst 95% Halmtak av alla
byggväder på landsbygden för 20 år sen ankr 50%

För 10 år sedan 20% Nu högst 10% av alla tak
Arbeten förut nämligen högers brändpremier, större
brandrisk, svårare att anskaffa materialer och
så till sist finns snart nog ingen som kan tän-
ka ett halmtak, Takläggare som kan täcka
Kullen är utgåmte eller döda. Priset på länghuden
i dessa dagar är inte lätt att bestämma då
man säkert finns gå i flera socknar för att
kunna leta rätt på en lång halmskäre men
det sista pris jag hört i dessa orter är från år
1938-39 var 2 kr punnad i äldre tid omkring 1890
vill jag minnas det höll sig omkring 20-25 öre
punnad, numera är lång halms mycket svår
att anskaffa. Arbeten var ofta efter
svärens kam moln och bränd lämnades inte gärna
då befarades att arbetet blev mindre väl gjort
därför lämnades hellre daglön och födan på
stället, en takläggares daglön gick då upp till 3.50 à 4 kr om dagen

Jag minns att Magnus Säckare kunde tjena
en 7 à 8 kr på två dagar vilket ansågs för en
primärlön. Hög daglön bättre lönade sig
för Klusäckare Olfr Danielsson i Andersstorp
Färingsöfsta socken. Han tjänade en daglön
på rekord upp till 8 à 10 kr en dag. Åren 1900-03.
han hade betalt pr bond och alu. Näst skrä om
säckäckare har ej funnits, tvärtom var de
avundsjuke på varandra, och kasserade för
varandra än de håll i hop.

Matordningen var densamma i hemmen
när Säckaren var der, som annars om
dagarna. dagen började som somaren vid
1/2 sex tiden, 1/2 till daver kl 8 skulle det
gamla stöed va uörred o fag skäggad
och ett lau te vara upplagt, hur arbetet än
gick för dagen skulle fagstied vara upp
lagt te kväll och uörskäred och klappad

och klart, hållet med ryggingen ockrä, ja en
liter brännvin vid ett sådant tillfälle, var ju så gott
som obligat vinsk - då. Men sparsamt ändå så inte
tak täckningen blev tillbakasatt, spriten var ju
inte i heller så dyr i slutet på 1800 talet då den
kostade i 10 liter 60 öre litern annars 75 öre litern.
Huvudsaken deltag ej i tak täckningsarbete
Taktäckare med halmtak har jag aldrig varit
utan väl i ungdomen passat upp halmtäckare
Dermed har jag varit med om att lägga många
både spån och papptak, och först papptak
ockrä, vid ett sådant tillfälle höll jag på att
trilla ner av taket på en kvävning byggad en
gång, jag skulle just stiga av från den stegen
och stök från marken och upp till taket, inn på
takstege, då en spole på markstege brast och
jag föll rakt igenom stegen med benen förre
men blev hängande på armarna och kom på under

Sidan av denna, på samma gång som spännens
hela innehåll av järn (denna bod ett steg över
för der jag råk igenom) ännu hållt kom rätt
över huvudet på mig så när jag underifrån
stegen, nådde marken, liknade jag en innånare
från någon sydligare landsdel. Emellertid hade
jag en lunnas arbete med jorsten, och såpa
slut helt ombyte av kläder innan jag kunde
fortsätta arbetet igen, ingen skada skedd för
sviigt.

Så till sist vill jag nämna mannen på ett
par Halmtäckare, deran en från Hågeröds
backen Frästa Hörd vars namn är Per Jönsson
i Bruf. Han är nu så gammal så han har slutat
med yrket. En annan i Västrasöd Halmtäckare
från Hågeröds backen var Nils Olsson
i Sönerskog, denne hade som extra hobby att
sälja brögubbar (Döderpultare). Slut.